

Locuati'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

o in

Strat'a dragatorului [Ló-
vésztosa], Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decât numai de la corespun-
dintii regulari si „Federatiunii.“
Articolii trimisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va est Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Preț de Prenumeratiune:
Preț lunar . . . 5 g. v. a
Preț anual . . . 60 „ „
Preț anual întregu . . . 12 „ „
Între Romanii a:
preț anual regu 30 Fr. = 30 Lei
„ 6 „ = 6 „ „
„ 3 „ = 3 „ „
Pentru inserțiune:
10 cr. de linia, si 30 cr. taxa a tin-
brala pentru fiecare-cara publica-
tiune separat. In locul dechise
20 cr. de linia.
Unu exemplariu costa 10 cr.

Delibera diu et fac cito.*)

Grea amaritiune cuprinde trecutul, — pre-
sentele nu e intr'atât de nefavoritoriu precât în
periclitădă lipa' disciplinai politice
si in urm'a acestora viitorulu e incertu pentru
câ am uitatu trecutul si nu ne folosim, precum
ar' trebui, de prezentu. Noi suntemu natiune cu
suveniru istorica mai mareta decât collocutiunile
nostre sorori; dacă acei-a, cari ni-se obtrudu de
stapani, basedia suprema'ia loru pre unu trecutu
de aproape un'a mie de anni, geniulu romanu,
chiaru in partile locuite de noi, intrece istori'a
acest'a cu una alta mie de anni si ni spune in-
vederatu, că totu ce e mare si importante in
aprope trecut'a una mie de anni este productulu
eroiloru romanu. Istori'a patriei au schimositu multe
nume mari si au metamorfosatu succesele eroismului
romanu, până ce in urm'a feudalismului europeanu
dupa ce noi, in urmare decaderii imperiului
romanu, — perdesem cu nimbulu si attributele
puterii nationali, — istori'a pactului nationale
s'au prefacutu in fapt'a cuceririi si ignorandu in
adinsu nu numai numele si faptele stramosiloru
nostri, ci chiaru si confederatiunea fapteloru si a
sangelui versatu pentru acesta tierra, carea in
mare parte au fostu a nostra si la care tenem
până adi — si au atribuitu totu trecutul mare-
tiu loru-si altii, era pre noi ne au numitu si de-
gradatu la stare de eloi.

Tempulu rescumperarii, s'au vitu in 1848.
si era se aiba unu caracteru pacificu si morale
— devia' fusese ecualitatea, fratieta — ambi-
tiunea si nesatiulu omenescu inse, ne-au conver-
satu in luctu (gele) si ne desceptaramu in absolu-
tismu negativu, de frapantă simpatie
tate; lipa' libertatii am semitu-o cu totii si ea
soal in doreri, ajunsesem a ne apropiă, a ne
intellege unii cu altii. — Cu totii doriamu libertatea,
fratieta si emolumentulu drepturiloru ecuali ni
apromitea solidaritate omogena.

Abi se ivi diplom'a d'in octovre 1860. si im-
parechiarea se incepă si simbrele pretensiunii
dreptului istoricu depusu in acesta diploma ni-au
potutu indegeta tendint'a aristocratica. Dinasti'a
au vrutu se domolesca esageratiunea si in res-
criptulu către diet'a magiara d'in Pest'a (1861) au
dechiaratu serbatoresce, că intregetatea regatului
ung. prin annessarea Transilvaniei nu o va in-
cuvintiă pana candu Romanii si Sasiu prin acesta
annesiune si-voru vedé periclitata drepturila loru. Ce
e dreptu diet'a ung. in reprezentatiunea sa dechiară,
câ cestiunea multumirii nationalitatiloru este affa-
cere interna, dar' apromise cu supunere fidela că
va deslegă cestiunea spre multumirea totoror. Ce
au urmatu, vedemu! Transactiunile dietali se in-
trerupsera si interesele dinastice inscenara acti-
unea in Transilvania, unde loialitatea (credint'a)
seculare a Romaniloru era prea sigura. Noi, cei
ce pururea ne-am nutritu cu man-
n'a credintiei si nu aveamu maturitatea
d'a cunosce că politic'a este arte si sciintia, am
luctu de bani buni affidatiunile versutiloru sasi
si fara a cugeta la garantie, primiramu in aprile
1863. asié numit'a diploma d'in octovre 1860 si
cea d'in februaru 1861. Deputatiunea congressului
nostru nat. presentă Imperatului, in lun'a lui maiu,
a. c. auomagial'a adresa, era in iuniu, 1863. ne
adunaramu in diet'a d'in Sabliu. Unulu d'in cei
12 deputati ai congressului nat. (cari avura ono-
rea d'a presentă adresa congressului), — dupa
cum audi d'in funte siguru, ar' fi dissu inca in
Vienn'a condeputatiloru sei „Fratiloru, primirea de
care avum parte ne-au potutu convinge, că aici
nu ne-au acceptatu pre noi. Prin noi vreu ca se
sparie pre cei ce nu vreu a veni.“ — In Sabliu
se fecera tote dupa porunca si Sasiu, — cari au risu
de deputatulu Mager, care, intr'un'a d'in siedintiele

*) Autorulu acestui articlu, ce ni vine de la una ma-
na amica preastimata, este aparintia uona pre campulu
diurnalistice nostre, dar' este unu veteranu cu esperint'a
unei lungé vietie publice. Speram că dupa aceste juste me-
ditatiuni generali va urmă acusi cu deductiunile ulterioari,
desvoltandu in parte mai alesu modulu procedendi, a sup'a
carui-a — dacă l'am intielesu bine si dacă judecamu bine
pre inductionem, — ni-se pare că suntemu de aceea-si opi-
niune si convictiunile ni-su aproape identice. Red.

dietei d'in Sabliu, — dissesse, că „desbaterile d'in
diet'a acest'a sunt „fle a curi,“ pentru că vomu
avé a ne luptă cu grav'a cestiune a uniunii“ —
asta di sunt prea indestalliti in diet'a pestana,
care, dreptu ecivalentu pentru acesta multumire
a loru, li-au sustienutu privilegiele domniloru sasi
in togm'a precum si-a sustienutu si privilegiele
loru magiare. Legile create in Sabliu s'a stersu
prin ordonantie, si Sasiu, a caroru devisa era vul-
garisatulu refrenu „gibt den Romanen Emancipa-
tion nur keine Union“ (dati Rloru emancipati-
nea, dar' neci decât uniunea) asta-di nu vreu se
scie nemica de conditiunile uniunii
prevedite in legile d'in 1848, pentru
câ conditiunile uniunii facia cu Sasiu sunt in
fapta implinite, adeca privilegiele loru
sunt sustienute si se voru assecură si mai bine
prin unu regulamentu organicu. — Privilegiatii
se certau intre sine până candu se temea unii de
altii . . . Una mana spela pre cealalta. Timpulu
li-a fostu favoritoriu, si fiindu vorb'a de a-si sus-
tienes suprema'ia a supra majoritatii locuitoriloru
tierrei, se infratira in punctulu intalnirii interes-
seloru, candu si-au veditu realizatu scopulu atătu
in comitate (magiarii) estu si pre pamentulu re-
gescu (Sasiu), adeca in punctulu suprematisarii
majoritatii romane, usiorar li-se procederea acest'a
dupa esperint'a trecutul, prin doi stapani into-
varesti spre unu scopu. Unde vedeti adi neintiel-
legeri intre magiari si sasi? Fireace că inlatu-
randu-se caus'a politice neintiellegerii, magiarii in
comitate, sasiu in pamentulu regescu sunt stapani,
si eca, scopulu stapanirii i-au impacatu, pentru
câ ei, ca intiellepti, lesne au priceputu că invra-
sindu-se in punctulu de vedere
pentru magiari si pentru sasi ar fi anomal'a po-
litica, candu ori care d'intre doi, ar face cauza
comune cu romanii, că-ce in casulu acestu-a,
cellu ce s'ar allia cu romanii ar prevalé in Trans-
silvani'a si atunci libertatea, ce e dreptu, ar deveni
bunu comune, inse nu ar domni unulu la amédia-
di si cellalaltu la septemtrione. Unirea acestoru
eleminte este dar' esigentia politica pentru ei si,
de-si este egostica si pre socotel'a moralei si a
libertatii, are totu-si ore care titlu de scusatiune in
legia suprema a sustienirii (conservarii) de sine,
apoi in politica nu genedia moral'a legii naturali.
Vei dte că abstragundu de la moralitate, se
destruge (disturba) ecuilibrulu si una asemenea
stare nu pote avé durabilitate? Da, si totu drep-
tulu, inse la reconstruirea ecuilibrului se ceru po-
teri asemenea. Fâte, Romane, factoru
si ecuilibrulu politicu se va sta-
torisi in favorea ta! Nu-ti frementa ca-
pulu pentru impacatiune cu Magyarii, cu carea ei
nu te imbă; acesta ostenele nu-ti folosese nemi-
ca, pentru că nu se canta d'in partea loru, cari
tieu tare si vertosu la temeliele dreptului istoricu
si pre cari nu-i poti miscă se ceda d'in proporti-
unea puterii esesive, privindu-o de atributu allu
loru firecu si prin urmare neci că cugeta se intre in
communiune cu bietii nationalisti, de la cari, —
asié credu ei, — nu dobandescu nemica, pentru
câ ne considera ca pre unii cari ceremu totu, dar'
nu apromitemu, nu dămu nemica. — Cugetati
mai bine la cordialitatea si solidaritatea nationa-
le, prin carea singuru potemu desceptă pre Ma-
gyari d'in amagirea loru; se-i convingemu prin
maturitate politica cumca cea mai falsa theorla in
societatea omenesca este egoismulu acellu-a, dupa
care si tienu că pre noi nu ne lega nemica de
trecutu, nu avemu neci unu dreptu la viitoriu;
— se-i convingemu că noi ori plebă, ori patricii,
toti suntemu fiii trecutului, si toti avemu stramosi,
— că patri'a e scutu si repausu si a sperantieloru
si a gloriei nostre; — că ereditatea acestoru tra-
ditiuni nu se pote sterge prin fantasmele presen-
tului si in fine cumca calcululu dupa care cei vii
se calcula de morti, — numai pentru aceea, că
omenii sunt morituri, — este falsu.

Artea politice actuale prin carea majoritatea
tierrei se suprematisedia este disciplin'a. Nu na-
tiunes stapanesce, Domniloru, ci
partita condensata prin disci-
plina. Arruncati neintiellegerile la una parte,

nu mai faceti banuela d'a fi unii „mediu lo-
citoru de impacatiune“ cu acei-a, car-
nu semtu lipa' impacatiunii cu noi, pre candu
altii inneca attitudinea nationale prin inertia pas-
sivitatii. Uniti-ve intr'una partita nationale cu
disciplina severa si consecuente, ca resultatulu in
tote anghiturile se fia omogenu si veti vedé că
stabilindu astfelu modulu procedendi si essecutan-
du-lu cu disciplina essacta, chiaru la alegerile
celle mai de aproape, ceice ne ignore dia
ca natiune ne voru consideră si
respectă ca partita.

Tragemu atentiunea on. nostri cetitori anup'a ar-
ticlului de mai la valle, la care ni vomu face observarile
nostre dupa ce va fi aparutu întregu.

Ce e de facutu?

Ne fiindu di in care „Gazet'a Transilvaniei,“ „Albi-
n'a“ si „Federatiunea“ se nu aduca articli despre aceea
„cum-câ romanii de sub coron'a santulu
Stefanuu numai prin restituirea auton-
miei Transilvaniei se potu dobandi pen-
tru dualismulu inauguratu prin arti-
cululu XII d'in anulu 1867.

Dupa ce, conformu convingerei melle, dorintiale si as-
piratiunile unui poporu, care face a cinci-a parte a întregu
populatiuni d'in regatulu Ungariei, nu se potu ignoră, fara
de causarea celloru mai neplăcute si periculose urmari, am
vorbitu cu multi romanu despre acestu obiectu, pentru-câ
am voit a me convinge, că ce voiescu a intie-
lege cavalerialu automei Transilvaniei
sub cuventulu „Autonomia“? Inse cu dorere
debue se marturisescu, că nu am aflatu duoi romanu, cari se
fi definitu intru unu chipu acest'a idee, pentru-câ s'aru intie-
tull cu una autonomia asemenea cellei-a a Croatiei, pre can-
du altii nu aru fi straini de autonomia inaugurate prin di-
plom'a d'in 20. octovre 1860, va se dica: quod capita
tot sensu.

Eu am fostu, sum si voi ufi in contr'a
autonomiei Transilvaniei, pentru-câ
nu vedu folosu d'inea pentru Transilva-
ni'a in genere, si pentru romanu in
specie.

Pentru ce voiescu ore-care natiune autonom'a u-
nei tierre?

Pentru ce voiescu una natiune dieta de sine statatoria
si regimu independente?

Pentru-câ una astu-feliu de natiune
voiescu a dă nune tierrei in care locues-
ce, pentru-câ voiescu a fi domn in tier-
sa, pentru-câ voiescu a dispune independinta
despre tote afacerile sale interne
si esterne, si, in arma, pentru-câ
voiescu independente a dispune despre
sangelesia vereasa.

Tertium non datur.

Să vedemu dar', Domniloru, că cu potentia e acest'a
pentru romanii d'in Transilvani'a?

Neci de cum!

Nu pentru că romanii nu aru fi dora in Transilvani'a
cu numerulu in maioritate, nu că dora romanii nu aru po-
siede celu mai multu pamentu productiva in Transilvani'a,
nu pentru că dora romanii nu aru platé cea mai multa con-
tributiune, si că romanii nu aru dá cei mai multi ostasi, ci d'in
causa, că avemu a luă in consideratiune fapte complinite,
d'in cauza, că avemu a onorá pacte, convente si legi posi-
tive, cari a le ignoră nu e iertatu, fara a nu ne espune acelei
eventualitati, că legile asta-di. sanctionate, mane se se ni-
micesca, ce credu, că Domnii cavaleri ai autonomiei inca nu
voiescu in casu candu dinsi inca cugeta constitutional-
minte.

Deci, acestea [premitiendu-le, se vedemu ce sorte aru
avé romanii in casu candu s'ar restitui autonom'a Transil-
vaniei, se vedemu cum s'aru constituí diet'a Transilvaniei
care ar' avé a realizá aspiratiunile, pentru cari rationalminte
se doresce autonom'a unei tierre?

Să vedemu ce facia ar' avé diet'a Transilvaniei, care
ar' avé a dispune despre tote afacerile tierrei, care ar' avé
a dispune despre sangele si avera locuitoriloru, si d'in a
carei-a maioritate ar' avé a se constituí regimulu indepen-
dente?

Pentru Transilvani'a sunt doue legi de alegere consti-
tutionalminte votate si de Maiestate sanctionate, adeca cea
d'in 1791 si cea d'ip anulu 1848.

Cum-că Domnii autonomisti nu voiescu a audi despre aceste legi, nu me miru, pentru că legea d'in anulu 1791, conformu carei-a numai nobilii sunt alegatori, e superata prin legea de alegere d'in an. 1848, conformu carei-a afara de nobilii si nenobilii, cari platescu 8 fl. v. a., inca sunt alegatori.

E dreptu, cum-că acésta lege cu respectu la impartirea deputatiloru si la calificatiunea alegatoriloru e nedrepta, si cá atare condamnata de fia-care publicistu iubitoriu de dreptate si egalitate.

Inse avendu tote cerintiele legeri, nu se pte numai prin dieta schimbá, deci pâna atunci fia care cetatianu debue sê o respectedie, si d'in tote poterile a colucrá, cá in diet'a competente sê se reformedie.

Afara de aceste legi sanctionate mai este inca unu proiectu de lege, care s'au primitu in an. 1868, in diet'a d'in Sabiu, si inca prin majoritate romana, acestu proiectu inse nu e sanctionatu, si, vorbindu constitutionalmente, nece cá se pote sanctioná, dupa ce diet'a d'in Sabiu, conformu artic. I. d'in anulu 1848, nepotendu-se conchiamá legalmente, de sine urmedia, cá afacerile ei constitutionalmente inca nu se potu numi legale.

Dar' folosindu-me de licenti'a poetica, se concedemu — ce inse facia cu legile positive nu e iertatu — cum-că proiectulu amentitu se va sanctioná, si conformu aceluia se va conchiamá diet'a Transilvaniei.

Ce folosuaru avé romanii d'in aplicarea acelu proiectu?

Ce aru poté acceptá romanii de la uná dieta transilvana, conformu acelu proiectu compusa?

Ace'a cá dupa ce, conformu acelu proiectu, numerulu deputatiloru e desiptu cu 125. d'in cari cu tota energi'a arétandu la alegeri, numai 45 deputati aru poté fi romani, ve întrebu, ore 45 in contr'a la 80 potere-ar' realisá acele aspiratiuni, pentru cari autonomisti dorescu restituirea autonomiei Transilvaniei? nu si era-si nu!

Fia-mi iertatu a întreba: ore nu e ilusiune a crede, cá ungurii, secuii si sasii Transilvaniei, cari dupa proiectulu primitu de majoritatea romana au cu 35 deputati mai multi decâtu romanii, se voru invof vre una data la aceea, cá se se codifice una alta lege de alegere, prin care se se dea majoritatea, si prin ea sortea Transilvaniei in man'a romaniloru?

Si totu-si sunt multi d'entre autonomisti, cari credu acésta.

Eu inse nu credu neci de cum, pentru-că in politica nu simpatia s'eu antipatia personale, ci ideea de a-si asigurá influenti'a joca rol'a principale, acésta au jocat si va joga in eternu, ma, ce e mai multu, d'in natur'a minoritati gata cu tote mijlocele se o sustiena, si acésta dorintia cu atátu e mai puternica, cu câtu e mai mica la numeru minoritatea ajunsa la maiortiate.

Esemplu ni dá istoria Ungariei si Transilvaniei, unde 700,000 de nobilii au domnitu sute de ani preste 14,000,000 de poporu, pentru-că in dieta au avutu majoritatea in mana si candu s'a aflatu vre-unu deputatu, care condusu de liberalismulu adevratu poftia estinderea libertatii si preste p oporu in Ungaria era intempnatu cu apostrofarea latina „non stultizet? era in Transilvania cu actiune fiscale.

In asemeina giuristari cine ar' poté resiste, cá se nu se codifice astu-feliu de legi, cari pre romani atatu in propastrea materiale, cáta si spirituale, sê-i impedece? Dora spiritulu timpului? tare ve insielati, Domniloru! au nu sute de ani au decursu pâna ce opusetiunei d'in Anglia i-au succésu a esoperá stergerea acelu ablegati, cari abie reprezentau câte 10 suflete, neamentindu acésta, cá lupt'a era între deputati de aceea-si natiune, ér' nu între deputati de nationalitati diverse, unde cea mai mica concessiune se face pre cont'a celei-a-lalte natiuni, in ace'a mesura scadiendu

influentia unei natiuni, in care se concede celei-a-lalte mai mare influentia.

Acésta e convingerea mea si credu, cá fia care romanu cugetatoriu mi va dá dreptu, cum-că romanii prin autonomi'a Transilvaniei in locu de a ajunge scopurile si aspiratiunile pentru cari se dorescu restituirea autonomiei unei tiere, aru ajunge chiaru contrariulu, va sê d'ica, sortea romaniloru s'ar depune in man'a acelu-a, in a caroru-a a fostu sute de ani.

Acestea asié fiindu, multu, prea multu am cugetatu, cá totu-si care este caus'a ce pre unii romani i seduce cá se dorescu autonomi'a Transilvaniei.

Dora trecutulu, va sê d'ica, nenitabilele suveniru, cari sunt identificate cu autonomi'a Transilvaniei? Conformu opiniunei mele aceste inca sunt in cantr'a autonomiei Transilvaniei.

Deci care romanu cugetatoriu pote dorí, cá se se restituia autonomi'a acelei tiere, de carei legi d'icu despre romani urmatoriele:

Noha az oláh natio a hazában sem a statusok közés nem számlaltatott sem valások nem a recepta Religioi közül való: mind azon által propter Regni emolumentum miglen potialtának, az oláh egyházi rendek ehez tarták magokat. Apr. com. p. I. lit. VIII. art. I.

Noha az oláh nemzet propter bonum publicum admitáltatott ez Hazában; mind az által nem vevén eszében állapotjának alatsón voltát némely nemes atyánkfiatimpediálták hogy az ő in nepeken ne legyen szabad munkálkodni. Végeztetett azért azok ellen, hogy a magyar nationak ne praescribáljanak Apr. Com. p. I. t. IX, art. I.

Egyéb rendbeli oláhság puskával, tegezzel, kardal, pallossal, és egyéb fegyverekkel jární ne merészeljen Pars. V. ed. 44.

Care romanu cugetatoriu pote dorí restituirea autonomiei acelei tiere, a carei lege fundamentale, va sê d'ica, diplom'a Leopolina d'ice:

In omnibus sive ad politiam sive iustitiam velo economiam administrandam necessariis officiis utemur indigenis Transis, Hungaris, nempe siculis et saxonibus.

ér' mai incolo:

Bonis ob defectum prolium aut noxam invidiositate nemeros Transnos, Hungaros nempe siculos et Saxones indigenos propensierimus dignari.

Care romanu cugetatoriu pote dorí reinvierea autonomiei acelei tiere, a carei statuti si orduri in anulu 1791 pre episcopulu Bobb si Atanovicu au voitu a-i pune sub cercetare criminala, pentru-că au cutediatu a petitioná — ve rogu pricepeti-me bine, a petitioná — la dieta, cá romanii sê se primasca de a patri'a natiune, si cá romanii inca sê se denucesca in oficie publice.

Séu care romanu cugetatoriu pote dorí reinvierea autonomiei acelei tiere, care, de-si a avutu celea maifrumose drepturi constitutionale, precum dreptulu de a dispune independente despre afacerile sale, dreptulu d'a votá contributiunea, milit'a, de la anulu 1723 pâna la 1848 intru atatu a fostu de impotentu, in cátu contributiunea neci una data, ér' milit'a numai una data a votatu-o, ma ce e mai multu, legile aduse despre afacerile interne, séu neci de cum, séu numai atunci s'au sanctionatu, candu nu se poté publicá, pentru-că prin spiritulu timpului erau superate.

ba ti spune cee'a ce cugeta, cum pricepe elu referintiele vietiei; totu prin limba ti spune cum pricepe elu referintiele lui politice cá natiune facia cu alte natiuni, si, d'in limba lui poté cunosce, la ce gradu alu culturai se afla d'insalu. Séu, folosindu-me de cuvintele unui scrietoriu romanu: „limb'a natiunala este viet'a, cugetarea, este omulu si, preste totu, caracterulu natiunalu romanu!“

Arm'a cea mai potinne dara, cu care se pote atacá, aperi'a si asecurá viitorulu unei natiuni este: limb'a natiunala!

Radica limb'a natiunala prin cultivare la gradulu celu mai innaltu alu culturai — si poporulu va fi mare si puternica; si d'in contra: Rapesce, limb'a unei natiuni — si i-ai datu lovitura de morte!

Acésta arma potinte a fostu si este bine-cunoscuta si la noi romanii, cari amu avutu atatu de multe si grele lupte contr'a celoru-a, cari ne atacara eu d'ins'a atatu de adese ori, — ba potemu d'ice necontentitu. Inse lauda poporulu si a celoru-a, cari au inticlesu marea insemnetate a limbei natiunale, lupt'a nu amu perdutu-o si speru, cá cu atatu mai pucinu o vomu perde de acum inainte!

Poporulu romanu, inca pre timpulu candu era domnulu lumii cunoscutu, a inticlesu insemnetatea limbei natiunale!

Spre adevierea asertiuniloru mele, fia de ajunsu a dice aici numai câte-va esemple, prin cari speru a ve

Cine nu seie cum-că art. I. d'in Verböczi apriatu d'ice „nemo nisi citatus et ordine iudiciario legitime condemnatus potest detineri“, si totu-si pentru vorbiri dietali s'au detienutu deputati fára de a fi fostu citati, cu atatu mai pucinu judecati, si diet'a tierei nu a avutu atata potere, cá se esopere, cá pentru vorbiri dietali sê nu se aresteze deputatii, ma neci ace'a, cá mai antáiú sê fia judecati, si numaj dupa ace'a arestati.

Si in Ungaria s'au arestatu deputati, numai cátu nu pentru vorbiri dietali, dar' si acei-a mai antáiú au fostu ascultati, judecati, si numai dupa ace'a detienuti.

(Finea va urmá.)

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 17. ian., 1872.

Presiedintele Paulu Somssich deschide siedinti'a la 10 ore a. m. Guvernulu a fostu reprezentatu prin ministrii: Lónyay, Szlávy, Kerkapoly, Pauler si Tisza.

Se verifica procesulu verbalu alu siedintiei trecute. Deputatulu Alessandru Bugarszky, alesu in Temisor'a, si Franciscu Dunst, alesu in Vesprimu, punu pre biurulu camerei litterele loru credentiuale. Se trecu la comisiunea verficatoria permanenta. — Deputatii cont. Bela Kevlevich, alesu in cerculu electoralu Monoru, cottulu Pestei, si Fridericu Gräser, alesu in Mediasiu, Transilvania, si-depunu mandatele. Se voru publicá alegeri noue in cercurile respective. — Dupa ace'a presiedintele pune pre biurulu camerei una petitiune, carea se trece la comisiunea petitiunaria d'impreuna cu petitiunile presintate de deputatii Ales. Csiky, Carolu Stoll si Stefanu Pavloviciu.

Ales. Csiky interpelleza pre ministrulu de interne, daca voiesce a presintá inca in sesiunea acésta unu proiectu de lege despre radicarea cetatii Erlau la rangulu de cetate libera regesca. Interpellatiunea se va comunicá ministrului concerninte.

Raportorulu comisiunii economice, Paulu Terey, presinta bugetulu camerei pre lun'a lui ianuaru. — Se va tipari si pune la ordinea d'ilei.

Raportorulu comisiunii centrali, Colomann Szólló, pune pre biurulu camerei raportulu comisiunii d'in cestiune, privitoriu la proiectulu de lege despre spessele administratiunii iudiciumiloru. — Se va tipari si la tempulu seu se va pune la ordinea d'ilei.

Ministrulu de comerciu, industria si agricultura, Iosifu Szlávy, presinta unu proiectu de lege privitoriu la conventiunea vamale inchiziata cu statele americane de nordu. Se va tipari si transmite la sectiuni.

Dupa ace'a camera trece la ordinea d'ilei: continuarea desbaterei generale a supra bugetului ministeriului pentru aperarea tierei.

Comissariulu guvernamentalu, Ernestu Hollán, luandu cuventulu, observa deputatulu Szólló, cá guvernulu are cunoscintia despre abuserile ce se facu cu ocaziunea asentárilor, precum si despre impregiurarea, cá multi individi se retragu de la obligamentulu militariu; deci spre a impedece aceste abuseri, ministeriulu pentru aperarea tierei s'a pusu in comunicatiune cu ministeriulu de instructiune si au elaboratu unu proiectu de lege, care se va presintá camerei cátu mai curundu. Oratorele observa apoi deputatulu Éber, cá guvernulu se ocupa cu totu-adiunsulu de cestiunea infintiaru casarmeloru pentru honvodi, si a si provocatu tote iudiciumile d'a-si presintá offertele in acésta privintia.

Lud. Csernáfony vorbeace in favorulu propunerii lui Tisza, cáci, dice dsa, e forte de lipsa a se creá una armata natiunala, carea sê fia inspirata de spiritulu natiunalu (se intielege magiaru Rap.) In armata austriaca, dice oratorele, nu domnesce neci unu spiritulu; inainte de

convinge si a vi areta, cátu de mare pondu au pusu stramosii nostri pre limb'a loru natiunala!

Am cetitu unde-va, cá venindu unu deputatu d'in Grecia la Rom'a, — de-si senatorii toti vorbiau limb'a greca, — totu-si vorbirea deputatulu grecu o traduceau, prin unu interprete, pre limb'a loru natiunala, cá sê nusevate melimb'a natiunala!

Catone, pre timpulu petrecerei sale la Aten'a, a vorbitu totu in limb'a sa natiunala.

Tiberiu a stersu d'in o decisiune a senatului cuventulu emblema, si de câte ori affá séu audiá pronuncandu-se vre-unu cuventu strainu in limb'a lui, totu dejun'a lu coregá séu lu stergeá.

Alunecandu-i odata limb'a esprimandu cuventulu monopolion, de locu s'a coresu, rogandu-se de ertare.

Claudiu numai pentru aceea alungatu pre unu senatoru, pentru cá acelu-a scia mai bine grecesce, decâtu limb'a sa natiunala.

Astu-feliu si iubiau si ei-respectau stramosii nostri limb'a loru natiunala. — O scutira de totu ce era strainu o cultivara radicandu-o la culme — si fure mari!

Dar' sê vedemu, cum intielegeau stramosii nostri insemnetatea limbei natiunale in Dacia romana.

Istoriculu Bonfiniu d'ice despre romani cá: ei s'a

FOISIORIA

Limb'a natiunala.

„Limba, tiéra, vorbe sante
La strabuni erá!“

G. Sionu.

Dati-mi voia, on. cetitori, cá profitandu de acésta ocaziune binevenita, sê ve intretienu pre câte-va mominte, tractandu despre unu subiectu, pre cátu de interesantu, pre atatu de pretiosu nóe romaniloru.

Voi-a vorbi despre celu mai pretiosu tesauru alu nostru — despre limb'a nostra natiunala!

Sê nu alunecati a crede, cá veti audi de la mine o desbatere mai speciala, ace'a o lasu altoru-a, mai competinti decâtu mine, si me voiu margini a vi vorbi numai in generalu, a vi atrage numai atentiunea a supra acestui subiectu importantu.

Nu incape neci una indoicla, cá viet'a unei natiuni se manifestedie in statu, dreptu, economla, arte, scieantia, religiu-ne si limba.

Natiune fára limba nu se pote cugetá!

In limba se esprime ingeniulu unei natiuni!

Una natiune numai prin limba pote deveni la cunoscuti'a, cá esiste, cá este.

Prin limba ti-spune poporulu ceea ce simte; prin lim-

18 domnia celu putienu unu spiritu imperatescu, dar' m'a nu mai domnesce neci unulu, si acést'a e mai multu atu ingrigitoriu, — e periculosu.

Macs. U e r m é n y i inca pladeza in favorulu proherii lui Colom. T i s z a. — Eduardu H o r n face abenare intre speslele honvediloru unguresci si intre cele ale ndweh. -uriloru straine si afa, ca institutiunea unguresca honvedi e forte scumpa. Pre candu in Elveti'a speslele ntru unu aperatoriu de patria facu pre anu 15 franci, in gari'a ele se urca la 45 fl. De altmintre oratorele accepta propunerea lui T i s z a.

Ignatiu H e l f y si-esprime parerea de reu, ca cu esta ocaziune ministrulu pentru aperarea tierci n'a ttenutu a vorbire politica, in forma de programu, precum e da- la in cele-lalte state, si se-si fi desfasiuratu tendintiele ce biesce a le urmari la dezvoltarea institutiunii de honvedi. Oratorele dechiera apoi, ca nu voteza bugetulu, de-ora-ce am'a honvediana nu e una armata natiunale si nedepen- ta, ci numai unu appendice alu armatiei comune, unu apartinemu de armata comuna, pre ai carsi-a officieri i numesce regele Ungariei, ci imperatorele Austriei.

Augustu P u l s z k y, polemisanu cu oratorele ante- dinte, dechiera ca primesce bugetulu de basa pentru des- terea speciale. — Ales. C s i k y face paralela intre hon- vedii d'in 1848 si intre cei de acum'a si afa, ca rezultatulu temenarii e in defavorulu honvediloru de acum'a. Difa- renti'a e, dice oratorele, ca honvedii d'in 1848 stateau sub omand'a unui ministru ungurescu intru adeveru nedepen- te, er' honvedii de asta-di — de-si indirectu, dar' totu-si mesura mare — depindu dela ministrulu comunu de esbelu.

Carolu B o b o r y nu e neci decatu multumitu cu terea actuale a honvediloru, dreptu-ace'a nu voteza buge- alu. — Totu in acestu intielesu se dechiera si Michaiu f a n c s i c s.

Ne mai fiindu nime inserisu d'a vorbi, presiedintele dechiera inchiaia desbaterea generale, remanendu propune- toriloru cuventulu finale, ce'a ce la dorinti'a camerei va ur- na in siedinti'a proxima.

Ministrulu de interne, Vilhelmu T o t h, pune apoi pre biuroulu camerei proiectele de legi despre creditulu suple- mentariu pentru speslele de brachie ale iudiciumiloru, si pentru manu-tinerea inca pre 10 lune a tribunalulu dele- ratu d'in Segedinu, si cu acést'a

Siedinti'a se inchiaia la 2¼ ore d. m.

Siedinti'a de la 18. ian., 1872.

Presiedintele Paulu Somesich deschide siedinti'a la 10 ore a. m. D'in partea guvernulu sunt de facia ministrii: L ó n y a y, P a n l o r, T i s z a, S z á r y, B i t t ó si K e r k a p o l y.

Dupa verificarea procesulu verbalu alu siedintei de tierci, deputatulu Ales. P a r c s e t i c s presinta una petitiune a cetatii si districtulu Buccari, privitoria la eliberarea popora- tiunii de acolo de la obligamentulu militariu pentru apera- rea tierci. — Se trece la comisiunea petitiunaria.

Carolu P. S z a t h m á r y interpelleza pre ministrulu- presiedinte in privinti'a reincorporarii asié numitului tienutu R é p á s cátra comitatulu Siomogiu.

Ministrulu-presiedinte L ó n y a y multumescce inter- pellantelu ca l'a facutu atentu a sup'a acestui obiectu, si promitte ca si-va procurá date autentice in acést'a privinti'a, si cu ocaziunea rectificarii confinieloru intre Ungaria si Creati'a va face se se decida si obiectulu d'in cestiune.

Interpellantele este multumitu cu respunsulu ministru- lui, si camer'a id actu despre elu.

Dr. Svetozaru M i l e t i c i u presinta urmatorulu pro- jectulu de resolutiune: Considerandu, ca asta-di este un'a d'intre serbatorile cele mai mari ale besericeii orientale, si totu-si se tene siedintia, camer'a decide cu privire la ega-

luptatu mai multu pentru limba, de cátu pentru viéti'a loru.

Acum se vedema pre scriitorii nostri, cum pricepeau ei insemnetatea limbei natiunale?

Cine d'intre noi nu a cetitu séu celu pueinu nu a au- ditu despre cronicarii romani G. Urechia si Mironu Costinu si alti multi, cari, cunoscundu si cuprindiendu marea in- semnetate a limbei natiunale, au scrisu in dulcea nostra limba; ca: se nu se innece annii cei tre- cuti a tota tier'a si apoi se nu se pota sci ce s'au facutu — dice cronicariulu G. Urechia, in seculu alu XVI, sciindu bine, ca daca va scrie in limb'a lui, atunci fratii de unu sange lu voru intielege, si asié nu voru uitá trecutul loru gloriu, faptele eroice ale strabu- niloru loru.

Séu se ascultamu pre M. Costinu ce dice elu in se- culu alu XVII: „au se potescu vro lauda d'intra césta pucina ostendela — dice elu cu modesta intr'o prevorbire la o poesia in limb'a ro- mana — ci mai multu se se védia, ca pote si in limb'a nostra a fi acestu-feliu de scriore.

Séu pre Ioanu Vacarescu, care esclama:

Urmatoriloru mei Vacaresci
Lasu vóe mostenire:

l'a indreptatire a confessioniloru si in interessulu economie de timpu si bani, ca pre venitoriu numai domineca o con- sidera de una asemenea serbatore, in carea nu tene siedin- tia. (Aprobare in stang'a.) Propunerea se va tipari si distribui.

Colomanu S z ó l l pune pre biuroulu camerei raportulu comisiunii financiare, privitoriu la mai multe propuneri, cari stau in legatura cu bugetulu ministrulu de cultu si instructiune publica. — Raportulu se va tipari si pune la ordinea dilei.

Camera trece apoi la ordinea dilei si si-voteza, fara observatiune, bugetulu seu pre luna hi ianuaru, cu 82.051 fl. v. a. Urmeza pertratarea bugetulu ministrulu pentru aperarea tierci. Desbaterea generale e inchiaia, si asié numai ministrulu si propunetorii au cuventulu finale.

Ministrulu-presiedinte L ó n y a y id apoi cuventulu si prin una lunga vorbire si-desfasiura parerile si face obser- vatiunile individuale, cu privire la propunerea lui T i s z a si cea a lui V á r a d y (vedi sied. de la 16 ian.) Oratorele obser- va ca ambele aceste cestiuni, pensiunarea honvediloru d'in 1848/9 si reformarea institutulu honvediloru de asta-di, s'au macinatu si discutatu in camera, cu tote ocaziunile, in cátu nu afa de necessariu si oportunu d'a vorbi mai multu des- pre ele; inse cu tote acestea Dsa se demitte in una lunga polilogia, d'in care a reproduce mai multu, nici tempu, nici voia n'avemu, si, in fine, roga camer'a se intrerumpa dis- cutiunea acestoru cestiuni si se treca la desbaterea speciale a bugetulu ministeriulu pentru aperarea tierci.

Dupa ce mai vorbescu propunetorii T i s z a si V á r a d y, si dupa ce L ó n y a y replica la unele cuvinte gadilitorie ale lui T i s z a, propunerile se submittu la votare si se respingu cu mare majoritate. — Se trece apoi la desbaterea speciale a bugetulu si in fug'a mare se si delibera.

Siedinti'a se redica la 2¼ ore d. m.

D'in marginea campiei.

„Infandum regina jubes renovare dolorem!“

Dupa-ce affacerea parochulu d'in Juculu-de-diosu, datata de pre tempulu alegeriloru dietali constitutionali d'in 1869, s'a atinsu ca intrecau in diurnalistic'a romana, alesu in „Federatiunea“, afa, ca acea-si affacere crescuta ore-si cum-va in cauza nationale, era se ajunga si la frangerea panei, la pertractare verbale publica, pentru carea s'a fostu statorita d'nu'a de 7. oct. 1870. Paroculu d'in Jucu inse, cuprinsu de inflamatiune in gutu si capu, a cerutu prolun- gire de 10 dille in scrisu, descoperindu cu ace'a-si occa- siune, cum-ca d'nu'a de pertractare publica a causei de agi- tatiunea pretinsa, avendu paroculu d'in Jucu de a se aperá in persona, va fi una satisfacere publica morale pentru din- sulu, dupa atáte fatigie si trapede.

Intre acea inse Dlu procuroru alu comitatulu Clusiu, pre calea presidiulu cottsensu a propusu si recomandat u mi- nisteriulu de justitia sistarea si cassarea causei de sub cestiune, care a si accordatu si approbatu propunerea reco- mendata cu rescrissulu minister. cu dat'a 7. oct. 1870. nr. 17884, d'nu'a statorita pentru pertractare. Pricepemu, de ce s'a sistatu totu processulu, li mirosi pre unu aperarea propria a paroculu.

Si cu atá'ta li se pareá a fi facutu destulu maltratarei constitutionali a unui preotu romanu, care fu redicatu cá unu furu ordinariu d'in locuinti'a sa parochiala, precum si d'in mediu-loculu familiei, in capu de nopte si intre arme escortatu si indessatu in puscari'a (temnit'a) constitutionale magiara dupa mediulu noptii.

Unu Dnu correspondinte d'in mediuloculu Campiei in nrulu 110 a. tr. alu „Federat.“ adressandu-se cátra preotii maltratati d'in Jucuri, voiesce se afe detasiurile, cur- sulu si capetulu processulu, ardítu d'in caus'a agitatiunei, dupa cum se pretindea „par force.“

Crescerea limbei romanesci,
Si a patriei iubire!

Cuvinte sublime, cuvinte pretioase!

Nu este trebuintia a vi spune, ca Sincai, Petru Maioru, Cleinu M., Georgiu Lazaru, Cichindealu si alti multi lucé- feri straluciti pre ceriulu natiunei nostre, cunoscundu pon- derositatea limbei natiunale, au lucratu in dulcea nostra limba.

Daca aruncamu o privire asup'a barbatiloru d'in si- nulu beserecei nostre, acolo inca vomu afa multi cari au sciutu pretiu limb'a nostra natiunala, — er' daca vomu merge la poporu, acolo intru adeveru vomu afa, cátu de multu pretiu pune elu pre limb'a sa natiunala.

Elu este mantuatoriulu limbei si prin acea a natiu- nalitati romane, pentru ca elu remane fidelu limbei sale d'in léganu pana in mormentu.

„Limbe straine ne impresora“ — striga elu candu lu-amenintia inimici.

Pentru elu toti sunt straini, cari nu vorbescu séu nu sunt de limb'a sa.

Musculesce voiu invetiá
Candu eu limb'a mi-oiu taiá!

dice elu cu furia muscalulu, care voiesce a lu ucide ra- pindu-i limb'a, octoandu-i limb'a muscalésca.

Limb'a natiunala dara are o insemnetate forte mare,

Inainte de ce asi purcede la referarea acestoru-a, tre- buie se aducu unele la cunoscinti'a publiculu cetitoriu, spre cunoscerea acelu individuu, care a jucat u rolulu principali la carcerarea ne mai pomenita in unu statu constitutionalu preotiloru d'in Jucuri, adeca a sub-judelui si adjunctulu, si anume, pre langa alte multe abusuri ale aloru:

a) in ver'a annulu 1870 au pusu „pedepsa“ de 1 fl este pre unu cane d'in Juculu-de-diosu, si in lad'a commu- nale nu e neci una urma de acesti bani;

b) a escortatu in arestu la Calianu pre unu ecomu de omeni a d'in Juculu-de-diosu fiindu ca n'a voitu delocu se faca marturisire mincinosu in capulu preotulu seu, si pentru ca a disu judelui, ca d'antáiu se se tiena cultulu di- vinu si apoi adunarea poporulu in di de dominica, ma acestu omu fu si silitu a-si plati carcerulu;

c) silesce pre omeni se implinesca lucruri de robote si iobagi, se are, samene, sepe de done uri cucurudii, asié nu- miti „imperatesci“ (?) si alte multe de natur'a acést'a;

d) in tom'a annulu 1871 s'au manatu locuitorii d'in Juculu-de-susu se faca drumulu de la dólulu Mociu, cari ajungundu acolo s'au retramisu éra a casa, intru ace'a inse adjunctulu R. totu-si a dispusu esecutoriu pre comuna, de la care a scosu summe de bani: cu ce dreptu? si sub ce cu- ventu? neci acum nu scimu;

e) cáte batai si furturi petrecute in Juculu-de-diosu tote s'au innecatu in pung'a faimosulu sub-jude si ad- junctu.

Ore are despre tote acestea cunoscintia si Dlu Kornis?!

Unu atare omu se fia apoi jude, se faca dreptate? Comisiunea investigatoria, esmissa in faci'a loculu, s'a nesuitu d'in tote poterile a fauri marturia straina in contra preotulu d'in Juculu-de-diosu, dar' omenii au lasatu-o in hal- ta si au facutu-o de mincino, ne avendu ce manturisí reu. in contra preotulu incriminatu, asié incátu si-lua refugiu la persone officiose, la judele, juratii si logofetulu. Pre lan- ga tote terorizarile si opintirile, si ori cátu au pusu res- ponsulu afirmativu in gur'a omeniloru, membrii comisiu- nei totu-si n'au potutu scoate si fortiá aceea, ce au voitu, ca adeca, preotii d'in Jucuri aru fi injuratu si defaimatu regimulu si ministeriulu actuale, si cá aru fi retienutu pre alegatori cu fo- rti'a de la alegeri; crime, ce s'au imputatu preotiloru ca ocaziunea punerei pre picioru liberu. — Dupa ace'a com- misiunea s'a dusu inderetru la Clusiu indesindu protocolulu cu date si marturisiri false, fara a ascultá pre preotulu in- criminatu si contra-martorii alegatori prodasi de elu.

Preotii d'in Jucuri inse, nemultumiti cu una asemenea investigatiune unilateralu partiala s'au dusu in- si-si la comitele supr. si si-au esprimatu indignatiunea cea mai adunca asup'a unei astu-feliu de procedere anticonsti- tutionale, adangundu, cá nu ei, cari au vestitu conclusele aduse de natiunea romana ardelenu in adunarea d'in Mer- curi'a, ci acei-a, cari au batutu fierelu, fara dreptu, pre omeni si-au escortatu preotii in puscaria, au facutu lucruri fara de lege si abusu de constitutiune.

Comitele supremu, dupa mai multe mustrári aristo- cratice, li-a respunsu: me' voiu nesu f, cá se satis- facu Dloru vostre.

Resultatulu fu, ca casulu de agitatiunea pretinsa s'a predatu spre cercetare, d'impreuna cu operatulu commis- siunei, tribunalulu, care apoi a tramisu mai multi argati de politia si panduri in Juculu-de-diosu si in poterea noptii au radicatu d'in ascernutu pre cáti-va omeni si i-au dusu la Clusiu, unde, audindu intrebárele ce li s'u pusu, au incremenitu: „Me! asié e, ca pop'a vos- tru a amblatu d'in casa in casa? Ce dieta ati avutula pop'a vostru? A d'nu, cá nu ve va marturisí si comunicá! Toti inse au respunsu, cá nu sciu nimicu despre de acestea;

De la ea depinde viéti'a, esistinti'a séu mortea unei na- tiuni.

Cum-ca limb'a natiunala este scutul celu mai siguru cu care se poté pastrá natiunalitatea, o scimu si d'in espe- rintia, cá-ci, decáte-ori dusmanii se obosau a ne atacá cu arme dure — totu de un'a se incercau a ne invinge rapindu- ni limb'a.

Ni sunt cunoscute tendintiele de germanizare ale im- peratulu Iosifu alu II, apoi de magiarizare ale lui Szessényi si a altoru pana si in diu'a de asta-di. — Inse tote sunt in daru, cá-ci de-sí

„Acum se'n céra ciudii, in orb'a loru trifla,
Se ni rapésca Limb'a — dar' morti numai o dámu!“

d'cemu noi toti cu memoritoriulu nostru laureatu!

Avendu dara limb'a natiunala atátu de mare insemne- tate, in cátu de la ea depinde viitoriulu natiunei, urmeza de sine, cá cei ce o vorbescu, trebuie se o pastredie cu credin- tia si scumpetate.

Se iubimu si se cultivamu dara limb'a nostra natiu- nala si vomu ajunge acolo unde t'fatimu!

Cassiu.

neci ei inși-si neci de la alții n'au auditu de acelea. De închinare a mai întrebatu onoratu tribunalu: **Mel dace faceă pop'a cu preoté's'a, candu a'tli intratn in casa.**

Daca nu raspundeă cutare martoru asie precum i-puneă Dlu jude investigatoriu întrebarea in gura, adeca daca nu stă pre langa marturisirea fortiața de comisiune, atunci acelu jude radică pum nulu asupr'a atarui martoru. (Scandalu revoltatoriu! Red.) Dupa citarea si investigarea mai multoru martori in modulu amintitu, s'a citatu si preotulu d'in Juculu-de-diosu la tribunalu, tocmai pre joi'a mare, in septeman'a patimeloru; preotulu inse aprotstatu in scrisu contr'a acestei batu-jocure; fu a dou'a ora citatu, si si atunci pre diu'a stului Georgiu. Infacisindu-se in diu'a ace'a, i s'au cetitu punctele de acasa, cari sunt totu acelea, ce le-am vediutu si in întrebările puse cu forti'a in gur'a martoriloru.

Tota investigatiunea a decursu, dupa calapodulu descriu si fara a fi ascultatu neci acum martorii produși de preotulu inculpatu, numai pre unii pentru scotere de ochi. Ma judele investigatoriu cu forti'a vrea să bage respunsulu afirmativu in gur'a acestoru martori: „Asie e me! că tu ai voit si numai pop'a nute-a lasatu? asie e, că tu numai de frica popii n'a i venit la alegere?” etc.

Intre ace'a inse preotulu d'in Juculu-de-diosu descriendu starea lucrului, a descoperitu-o venerabil. ordinariatu metropolitanu, si aretandu pericolulu, in care se afla, a cerutu satisfacere si dreptate, inse in daru; l'a rogatu, mai departe, să binevoiesca a se întrepune si r'ediu-locu la loculu seu reintregirea onorei si demnității statului preotiescu atacatu fara temei si dreptu in persoanele preotiloru d'in Jucari; venerabil. ordinariatu inse l'a indrumatu pre supplicantele la calea interpelatiunei in trebuintiata in viet'a constitutională de totice in dreptatții, etc.

Revindecarea spoi fă in daru ceruta si de la trei officie politice perondate.

Solgabireulu cercului numai a promis u.

Judecatori'a sengeraria respectiva a dechiaratu in respunsulu seu scrisu că nu e competentă. Er' capulu comitatului tace tacerea pescelui.

In contr'a unei astfelii de stări amare, preotulu d'in Juculu-de-diosu fece recursu la tabl'a regesca, carea inse a aprbatu otarirea tribunalului si candu spoi pertractarea publica a causei de agitatie eră să se tiena, s'a sistatu cu totul.

Dupa acesta sistare preotulu d'in Juculu-de-diosu a pasitu că accusatoriu, urdundu actiune criminala pentru calumnia si perjurii in contr'a martoriloru condusi si întetindu de rou la capulu comitatului cu finea anului 1870 pentru satisfacere cuvenita; comitetele supremu inse a tacutu, nu si-a tiasutu cuventulu, n'a implinitu promisiunea data in respunsulu seu: „voisatisfacere Dloru vostre.” — Si cu acestea s'ar' fi finitu processulu cestionatu. Judece acum on. publicu!

Persecuatulu.

Naseudu, 30. decembre 1871.

Domnule Redactoru!

In 28. l. c. adunandu-se comitetulu districtualu compusu inca in anulu 1861, a luat la desbatere unele propuneri fause de ministrulu interneloru la proiectulu de organizare a districtului, pre cari comitetulu le primesce asie dupa cum a decisu protocolarminte comisiunea alesa inca mai inainte pentru esaminarea acestui proiectu. Schimbările fiindu neesentfali nu afu de lipsa a le instră aici.

S'au comunicatu apoi unele ordinatiuni guverniale noue; intre altele si o scrisore a ministrului presiedinte Lónyay, prin care areta Universității districtuale numirea sa in fruntea guvernului, despre ce s'a luat simplu actu.

Presidiulu face apoi cunoscutu comitetului, că pre diu'a de mane, 29. l. c., a convocatu pre toti îndreptatții la alegerea pentru organizarea si compunerea noului comitetu district., pre bas'a §. 21. art. 42—1870, de unde resulta, că comitetulu d'in 1861 asta-di si-tiene siedinti'a d'in urma in viet'a lui de 10 ani.

Dar' pana a nu se despartit de vechiulu comitetu, protonotariulu distr. (Nic. Besanu) resuma activitatea acestui comitetu, d'in care n'amu potutu scote alta-ce, de câtu că „acestu comitetu, cu derogatorii sei, in tempulu acestu de 10 ani a facutu mai multu, decâtu au facutu seu aru face alții in 100 ani.” — Eu lu iertu! Ddieu să nu i insemne acestu pecatu, că-ci omulu cu gura mare multe se scapa si vorbesce, precum a vorbitu Dlu cu acesta ocaziune multe verdi si uscate. Laud'a de sine miróea, si apoi n'am pré vediutu minuni asie mari facute in acesti 10 ani, ci si acum'a suntemu acolo unde amu fostu, ba in multe privintie amu regresatu. Forte bine a observatu aci D. presiedinte, că adeca „s'au facutu multu bune, dai' mai multe au ramas nefacute, omulu si-propune multe, dar' face numai câtu pôte... Si d'in câte a instratu dlu presiedinte n'am potutu intelege alta minune întemplantă in acesti 10 ani, decâtu infintiarea gimnasului. E lucru frumosu si demnu! dar' acestu meritu pare-ni-se e alu stramosiloru nostri, cari au adunatu banisiorii!

In 29. l. c., dupa verificarea procesului verbalu de ieri, fiindu alegatorii adunati, si avendu a se pasi la alegerea celor 60 membri, se alege una comisiune culegatoria de voturi, un'a verificatoria si alt'a censuratoria. Alegatorii presinti au fostu 117 inși. Alegerea a cursu in ordine buna amu vediutu list'a celor 60 membri alesi si a celor 60 virilisti, si nu potemu avé nemica contr'a loru; e tristu numai că multi îndreptatții de a alege si de a fi alesi au ramasu eschisi d'in cauza că la alegerea d'in 1869, sci Dle Redactoru! candu s'a alesu la noi deputatu cu 2 voturi, n'au vrutu să alege, seu de-si au fostu la alegere si s'au dechiaratu contr'a alegerei nu si-au datu plenipotenti'a seu decretulu de alegatoriu, că se între in list'a de atunci că alegatoriu, care lista acum a servitu de base. Astu-feliu cerculu Zagrei d. e. acum abié are 4 membri in comitetulu districtualu d'in cauza că atunci n'au vrutu să alege. Resbunarea merge departe! Si daca la adunare unulu seu altulu si-a redicatu cuventulu contr'a erorii comise cu voia fra voia, cei cu musca pre caciuca erau de cătra padure, si inca au invinuitu pre pagubasiu. Buna arma e gur'a mare!

Aru fi bine că in viitoriu alegatorii să-si caute de cu buna vreme de tréba si să-si pretiuésca mai multu acestu dreptu!

Si acum'a, intorcundu-me la glum'a cea grósa a d. protonotariu, mi iéu indresnela a scote d'in ratecire pre cei ce doru voru crede, că facundu-se pana acum'a asie mari minuni, comitetulu nou nu i-a ramasu nemicu de facutu. Departe de a trage la indeiela activitatea vechiului comitetu, mi iéu voia a atrage atentiunea celui nou asupr'a urmatorieloru: a) Să fia câtu se pote mai democrat, mai cu mila cătra poporu, carele porta tote sarcinele; b) Să nu faca vorba si scrisore multe, ci fapte, să lucre cu tote mijlocele legale pentru realizarea mediloceloru cari aru mantul pre poporu d'in miseria si d'in nacasu; c) Să porte mai mare grigia de averile comune, precum d. e. de paduri, cari, in acesti 10 ani de vrednica aducere aminte s'au devastatu de minune; d) Să intetiesca intocmirea drumurilor publice cari, in locu să le vedemu mai bune, se totu pustiescu; e) Să-si arunce o privire asupr'a starei scoleloru populare d'in Districtu, asupr'a intocmirei loru d'in afara si d'in intru, asupr'a activității deregatoriiloru in ramulu acestu-a, si le voru vedé mai slabu organizate cá ori-candu, — mai ren că sub straini; f) n'ar' fi peccatu a mai impucina birturile, de cari in tota comun'a se afla 2—4, pre candu numai o scóle rainata, — a spriginu cu mai putiena energia jidovimea, carea se incuiba si se sporesce pre aici cá ciupercele dupa ploia; si nu mai creda nime pre cum se pote audt de multe ori pre aici de la cei mai mari barbati, că fara jidovi si straini amu perit si cá romanulu n'are spiritulu spoculativ; g) ar' fi buna si necesaria infintiarea reuniuniloru si societătiloru industriale, radicare de scole reali, etc.; h) ati avutu, Dloru membri, prin cercurile Dvóstre in acesti 10 ani demni de aducere aminte, deregatori, cari nu i vedeai septemane si lune întrege pre la oficiu, ci eră dusi dupa cascigu prin celea comune, totu pre cont'a bietului poporu, carele eră osinditu de Ddieu a cadé pre man'a lui; adeca lumeintorea: merge oficiulu la partida si nu partid'a la oficiu. Se scie pentru ce! Si ati vediutu, Dloru membri, cancelari'a oficiosa in culin'a amplotului, la olalta cu famili'a? — Acesta minune, care in alti o suta de ani, dupa glum'a dlui protonotariu nu s'ar' poté face, s'a facutu in acesti 10 ani, si ar' fi de doritu că se nu se repete. Să simu romani si să dorimu si lucrămu, că multe se nu se repete. eu.

VARIETATI.

*(I me u) D. Adreiu Cosm'a, notariu la tribunalulu imperatescu d'in Zelau, si Domnisor'a Mari'a Dragosiu annuncia cununi'a Dloru, care se va celebră in beser. rom. d'in Crasn'a, la 22. ianuaru, 1872. st. n. (Darulu lui Ddieu a supr'a acestei confederatiuni! — Red. „Fed.”)

*(Statistici'a falitiloru (bancrotatiloru.) In monarchi'a otrunguresca au obvenitu in anulu trecut 770 falimente, si anume: in Austri'a superioare 158, in Austri'a inferioara 19, in Stiri'a 32, in Carinti'a si Carnioli'a 6, in Istri'a, Gorici'a si Triestu 8, in Galiti'a 17, in Bucovin'a 10, in Ungari'a 315, in Ardéliu 2, in confinele militare 9. Dupa categoric, falimintele se impartu: 495 in comerciu, 158 de fabricanti si industriari, 52 private, 23 de proprietari de pamentu, 14 de amplotiati, ect.

*(In annulu trecut) s'au impartitu prin espeditura c. r. d'in Vien'a 25,706,904 esemplarie de diurnale in provincie. Ascmenandu summ'a acést'a cu aceea d'in an. 1869, resulta, că in anulu 1871 s'au tramisu cu 5,218,805 mai multe esemplarie.

*(Bibliografi'a.) Cronicele romane ale Moldovei s'au pusu d'in nou sub tipariu de cătra eruditulu dnu M. Căgalniceazu Editiunea va fi cu litere latine, in 5 volumine, pre chartila velina, prevediute cu note, biogralle si facsimile, cuprindiendu mai multe cronice nepublicate inca, si cá adausu: „tablele istorice ale Romaniei de la an. 1766 pana la 1866.”

Sciri electrice.

Parisu, 17. ian. Guvernulu italianu s'invoytu a rechiamă pre Nigra; că contra-concesiune e a se privi demisiunea consulelui francesu de la scaunulu papalu.

Neu-Iorcu, 17. ian. Scirile d'in Messicu comunică, că truppele guvernamentale au ocupat cetatea Mejacc'a; Diaz a scapatu cu fug'a.

Zagrabia, 18. ian. S'a latitu faim'a, că dissolverea dietei va urmă inca mane.

Praga, 18. ian. Capitanulu districtulu Moldauthein, cont. Ferdinandu Chotek, a cerutu concediu pre unu anu pre langa motivarea provocatoria, că elu nu si-pote conformă principiile cu directiunea politica a guvernului.

Praga, 18. ian. Pana la inceputulu acestei septemane cheii se incercara a intră in negociatiuni decidietorie cu parti'a nationala croata, cu privire la cestiunea impacatiunii, pentru că estu modu se esopereze, celu putienu in aparintia, unu solidaritate intre Prag'a si Zagrabia; incercările nu reusira, ba ele remasera cu totul nerespunsu d'in partea croatiloru.

Cetinje, 18 ian. Una comisiune mista turcesca-montenegrina a inceputu investigatiunea in cestiunea de certa a confiniloru In ambele parti predominante vointi'a buna, dreptu-ace'a esistu cele mai bune prospecte pentru una aplanare pacifica.

Roma, 18. ian. Ministrulu de resbelu inca a acceptatu opiniunea, că marele stabilismentu militarie d'in Itali'a superioara, unde eventualmente potu fi espuse unei invasiuni inimice, trebnescu departate de acolo, numai câtu că acést'a nu se pote esecutá acum'a, de-ora-ce ele sunt neapertatu de lipsa pentru fabricarea neamenata a pusceloru cu acu si a patroneloru. — Consululu francesu d'in Vaticanu, Harcourt, se obrude totu mai tare de centrulu opusetiunii clericale contr'a guvernului italianu, si conduit'a lui se desaproba in generalu.

Zagrabia, 19. ian. Dupa verificarea membriloru sei, diet'a Croatei alese de presiedinte pre fostulu cancelariu Mazuranics, de vice-presiedinti pre advocatii Krestics si Gercic si de notari pre radicalii Makance, Pasilovics, Rogulics si Turelly. Intre ace'a aparū in sala banulu Bedekovics cu siefii despartieminteloru guverniali Dr. Suhaj, Prica si Dr. Mihics. Ocupandu-si locurile functionariu alesi, Mazuranics multumesce presiedinteli de etate pentru conducerea provisoria si dietei pentru increderea manifestata, accentuă necesitatea reformeloru si a revisiunii legii de impacatiune, si dechiară diet'a de constituita. Dupa ace'a se souă banulu Bedekovics in numele Majestății Sale, ocupă loculu presidialu si ceti cu capulu acoperitu rescriptulu regescu, prin care se dissolvé diet'a. — Dupa publicarea procesului verbalu alu siedintei diet'a se despartit intre manifestatiuni de loialitate cătra Majestatea Sa.

Bursa de Vien'a de la 19. ianuaru, 1872.

5%, metall.	63.10	Londra	115.90
Imprum. nat.	73.15	Argintu	113.77
Sorti d'in 1860	109.—	Galbenu	5.48
Act. de banca	883.—	Napoleon'd'or	9.14 1/2
Act. inst. cred.	346.60		

Propriet., edit. si red. respundiet.: ALES. ROMANU.

Sifilitic'a si impotent'i'a,

fiu vechie seu de curundu nascute,

se voru tratá dupa metodulu homeopaticu de Dr. L. Ernst, Pest'a, strad'a idoliloru Nr. 6, etagiulu II., usi'a nr. 15. de la 2—6 ore dupa media-di.

Aceste morburu se trateza a dese ori in modulu celu mai usioru cu dose mari de iodu si argintu vin, si acést'a se face numai spre ajungerea unui rezultatu momentanu. Pacienti vindecati in modulu acestu-a voru cadé mai curundu seu mai tardu in morburile cele mai infricosiate, încātu inca in aduncele betranetie voru avé, dorere, a suferi greu de consecintiele acestei tratări usiore si superficiale. Scutu contr'a acestoru feliu de periculu ofera metodulu de tratere homeopaticu, care, precum este cunoscutu, nu numai că vindca dorerile cele mai invecchite, ci efectulu lui este asie de binefacutoriu, încātu nu lasa nice cea mai mica temere de urmări rele. Diet'a ce se va prescrie este simpla si usioru de tienutu. (11—12)